

Ομιλία του Ιωάννη Γλυνού
στη σειρά διαλογικών μαθημάτων με θέμα στο Δήμου Ηρακλείου
17/03/2008

Κυρίες και Κύριοι,

Καλησπέρα σας. Θέλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο του ΤΕΕ ΤΑΚ κ. Πέτρο Ινωτάκη και βεβαίως στο Δήμο Ηρακλείου και ιδιαίτερα στην Επιτροπή Περιβάλλοντος η οποία εκπροσωπείται με τον Πρόεδρό της κ. Νώντα Σαρρή. Θα ήθελα ακόμη να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς την Ελληνική Εταιρεία για την πρόσκληση να συμμετάσχω στα διαλογικά μαθήματα που αφορούν το περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Δηλώνω εξ αρχής πως δεν θεωρώ τα τον εαυτό μου γνώστη όλων των θεμάτων που αφορούν το περιβάλλον και την κοινωνία, όμως θα προσπαθήσω να καταθέσω την εμπειρία μου από την συμμετοχή στα κοινά, ιδιαίτερα στις μικρές κοινωνίες και μάλιστα στις νησιωτικές.

Θέλω επίσης να συγχαρώ την Ελληνική Εταιρεία για την πρωτοβουλία να οργανώσει τα μαθήματα αυτά που έχουν το χαρακτήρα από την μία της εισήγησης από τους ειδικούς επιστήμονες κι από την άλλη παρέχουν και τη δυνατότητα του διαλόγου.

Θεωρώ ότι στην χώρα μας έχει χαθεί πολύτιμος χρόνος, έχουν σπαταληθεί πόροι (φυσικοί και ανθρώπινοι), αλλά τα θέματα που αφορούν την κοινωνία αναλύονται σε επιφανειακό επίπεδο, καταλήγοντας συνήθως σε γενικές παραδεκτές αλήθειες, οι οποίες για να εφαρμοστούν απαιτούν πόρους, σχεδιασμό, έλεγχο, ανθρώπινο δυναμικό. Στην πατρίδα μας πάσχουμε από πολιτικές που να εφαρμόζονται.

Θα προσπαθήσω να περιγράψω τα προβλήματα που βιώνουμε ως τοπικές κοινωνίες και πώς εμείς οι ίδιοι τα αντιλαμβανόμαστε, ώστε να γίνει κατανοητό πώς μπορούμε να προχωρήσουμε σε δράσεις που να έχουν αποτέλεσμα άμεσα ή μακροπρόθεσμα.

Ο άνθρωπος είναι το ανώτερο είδος στην διαδικασία της φυσικής εξέλιξης των ειδών και εμφανίστηκε πριν περίπου 12-6 εκατομμύρια χρόνια. Παρόλο που είναι δημιουργημα της φύσης έχει επέμβει στο φυσικό περιβάλλον, και μπορούμε να πούμε ότι συμβαίνει και το αντίστροφο, ότι δηλ. το φυσικό περιβάλλον είναι σε μεγάλο βαθμό προϊόν των δράσεων του ανθρώπου μέσα σ' αυτό.

Στην προσπάθειά του για εξασφάλιση της τροφής, ανέπτυξε ιδιαίτερες δεξιότητες, με κύριο σταθμό την ανάπτυξη της γεωργίας (γεωργική επανάσταση). Η επάρκεια τροφής είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ανθρώπινου πληθυσμού και την εξάπλωση του σε άλλες περιοχές. Η ανάγκη για περισσότερη καλλιεργήσιμη γη και καύσιμη ύλη

μείωσε την έκταση των δασών. Η οργάνωση των ανθρώπων σε πρωτόγονες κοινωνίες οδήγησε σταδιακά στη δημιουργία των χωριών και πόλεων.

Η ανάπτυξη των ανταλλαγών και του εμπορίου έφερε μεγαλύτερη επικοινωνία μεταξύ των κοινωνιών που ζούσαν από την φύση και την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Υπάρχει σήμερα η αντίληψη ότι οι αρχαίες ή οι παλαιότερες κοινωνίες ζούσαν σε αρμονία με τη φύση έχοντας σεβασμό στα αγαθά που η φύση τους παρείχε. Δεν νομίζω ότι αυτή η άποψη έχει γενική ισχύ. Ο άνθρωπος στην προσπάθεια του να επιβιώσει προσπάθησε να κατακτήσει όσα περισσότερα αγαθά μπορούσε και, εάν αυτά βρίσκονταν σε επάρκεια, τότε τα αντάλλαξε με άλλα απαιτούμενα για την ζωή του. Η ανάπτυξη των θρησκειών και η επίκληση του θείου πάντα είχε την λογική των ευχαριστιών για τα αγαθά και την αγωνία μήπως αυτά δεν υπάρξουν στο μέλλον.

Με την Βιομηχανική Επανάσταση και την ανάγκη για όλο και περισσότερες πρώτες ύλες και καύσιμα για την βιομηχανία και τις μεταφορές, η επίδραση του ανθρώπου στο περιβάλλον υπήρξε καθοριστική:

Δημιούργησε προβλήματα:

- Μόλυνσης των ποταμών και της θάλασσας από τις βιομηχανίες και τα αστικά λύματα.,
- Αέριας ρύπανσης στις πόλεις.
- Προβλήματα συγκοινωνίας
- Υπερδόμησης

Οδήγησε επίσης στα παρακάτω:

- Υδροκεφαλισμό των πόλεων
- Έντονη διάβρωση των εδαφών, ιδιαίτερα μετά τις πυρκαγιές
- Σημαντική απώλεια της δασικής έκτασης
- Υπεράντληση των υδάτων
- Ενεργειακή κατανάλωση
- Εξαφάνιση των ειδών
- Στερεά, υγρά και τοξικά απόβλητα
- Υποβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς

Πρέπει να προσθέσουμε σ' αυτά, τα προβλήματα που αφορούν όλο τον πλανήτη όπως ο υπερπληθυσμός, η μείωση της στοιβάδας του όζοντος, το κακό όζον στις πόλεις, οι κλιματικές αλλαγές, η επάρκεια τροφής και πόσιμου νερού, οι πόλεμοι, οι λιμοί και οι φυσικές καταστροφές.

Πώς όμως ο σύγχρονος άνθρωπος βιώνει τα προβλήματα αυτά, πώς τα αντιλαμβάνεται, σε ποια από αυτά θεωρεί ότι έχει δυνατότητα παρέμβασης και ποια τα θεωρεί παγκόσμια άρα απόμακρα και

δυσεπίλυτα; Επίσης, ποιο είναι άραγε το μερίδιο της ευθύνης του απέναντι στην σημερινή και στις επόμενες γενιές;

Ο σύγχρονος κόσμος έχει θεμελιωθεί με βάση τις αρχές της καπιταλιστικής ανάπτυξης, δηλαδή την ολοένα μεγαλύτερη ανάγκη άντλησης φυσικών πόρων για την ολοένα μεγαλύτερη παραγωγή αγαθών και ενέργειας, με σκοπό την κατανάλωση, δηλαδή την μεγιστοποίηση του κέρδους. Ο κάτοικος των πόλεων βιώνει τα προβλήματα διαφορετικά από τον κάτοικο της υπαίθρου ή των νησιών. Συνήθως, έχοντας την πληροφόρηση κυρίως από την τηλεόραση, τα έντυπα μέσα, αντιλαμβάνεται τα προβλήματα και τα αξιολογεί με βάση εκείνα που άμεσα τον αφορούν, όπως τα ζητήματα των φυσικών καταστροφών (σεισμοί, διάβρωση εδαφών, πυρκαγιές, μόλυνση ποταμών, θαλασσών) και κινητοποιείται κατά περίπτωση όπως για την δημιουργία Χ.Υ.Τ.Α, ΒΙΟΚΑ ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων.

Στην πατρίδα μας μεγαλώσαμε με το αξίωμα πως κάθε κομμάτι γης, όπου κι αν βρίσκεται έχει μια αξία, κυρίως αξία οικοπέδου.

Αυτή η κυρίαρχη στην κοινωνία μας αντίληψη είναι η αιτία πολλών κακών και μπορεί εν πολλοίς να μας εξηγήσει το παράλογο των αντιδράσεων σε ζητήματα όπως την ίδρυση και λειτουργία Χ.Υ.Τ.Α ή άλλων κοινωφελών δραστηριοτήτων.

Σε ποιο βαθμό οι συμπατριώτες μας έχουν αντιληφθεί τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες παράγονται τα οικιακά ή άλλα απόβλητα;

Αν εξαιρέσουμε τους λίγους συνειδητοποιημένους πολίτες αυτής της χώρας που πιστεύουν και εφαρμόζουν την ανακύκλωση, η πλειοψηφία αδιαφορεί για το πρόβλημα.

- Οι νεότεροι από εμάς μεγαλώσαμε με την απόλυτη βεβαιότητα πως όποια βρύση και να ανοίξουμε θα υπάρχει άφθονο καθαρό νερό για κατανάλωση.
- Το νερό θεωρούμε ότι είναι ένα αγαθό σε επάρκεια, άρα μπορούμε να το καταναλώσουμε ελεύθερα και είναι δείγμα πολιτισμού ή σπατάλη του. Μόνο σε περιόδους ανομβρίας και σημαντικής αύξησης του τιμολογίου είμαστε συγκρατημένοι.
- Είναι στοιχείο της καθημερινότητας μας και του πολιτισμού μας η χρήση άπλετου φωτισμού σε δημόσιους ή ιδιωτικούς χώρους.
- Είναι προφανές ότι οι σύγχρονες κατοικίες και οι παλαιότερες είναι θερμικά χωρίς μόνωση με τεράστιες απώλειες σε θέρμανση και δροσισμό.
- Η αυθαίρετη δόμηση, ως κυρίαρχο φαινόμενο της νεοελληνικής κοινωνίας, διαπαιδαγωγεί τους συνανθρώπους μας σε λύσεις αντικοινωνικές.
- Η ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη με την υποβάθμιση που αυτή φέρνει στις μικρές ή μεγάλες κοινωνίες, την αλλοτρίωση των

ανθρώπων , την εμπορευματοποίηση των πάντων, είναι παρόλα αυτά το ελληνικό Ελντοράντο της οικονομικής «ανάπτυξης».

Υπάρχει κατά την γνώμη μου μερίδιο ευθύνης όχι αμελητέο για τα σημερινά προβλήματα, το οποίο είναι αποτέλεσμα άπειρων ατομικών πρακτικών σπατάλης των φυσικών πόρων. Εύκολα μπορεί κάποιος να αντιτείνει το επιχείρημα πως κύριο μερίδιο ευθύνης έχει η εκπαίδευση μας και η κυρίαρχη αντίληψη της κοινωνίας, όμως η μετάθεση των ευθυνών σε κάποιους άλλους είναι η άλλη παθογένεια της σύγχρονης κοινωνίας μας.

Προφανώς η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας έχει την κύρια ευθύνη, αφού έχει τη δυνατότητα να χαράσσει πολιτική, να συντάσσει νόμους, να ασκεί ελέγχους. Βεβαίως κατά τη μετάβαση από το ένα κόμμα στο άλλο στην εξουσία παραδίδεται και το επιχείρημα της «καμένης γης».

Η εκάστοτε κυβέρνηση μέσα από ένα πλέγμα πελατειακών σχέσεων που αναπαράγει, όχι μόνο δεν εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές, αλλά συχνά κωφεύει μπροστά στα μικρά ή μεγάλα περιβαλλοντικά ζητήματα. Επίσης οι ισχυρές ομάδες πίεσης ασκούν επιρροή σε ανώτατο επίπεδο, έτσι, όταν επιχειρείται ένας σχεδιασμός, το αποτέλεσμα είναι λειψό, άσχετο με την πραγματικότητα, εν πολλοίς ανεφάρμοστο, π.χ το χωροταξικό για τον τουρισμό και για την ενέργεια.

Η θεωρία του πολιτικού κόστους έχει κυριαρχήσει στη ελληνική πολιτική σκηνή με τα τραγικά για την χώρα αποτελέσματα. Η αναξιοπιστία των κυβερνήσεων σε σχέση με τον πολίτη, τον ωθεί ακόμη περισσότερο σε προσπάθεια λύσεων των προβλημάτων του σε ατομικό επίπεδο (κατά μόνας).

Ο ατομικισμός είναι φαινόμενο που κυριαρχεί πάλι στην κοινωνία μας εξηγώντας γιατί ο εθελοντισμός και οι κοινοί στόχοι σπανίζουν και είναι το σημαντικότερο αιτούμενο στην εποχή μας.

Όμως, μπορεί να πει κανένας, υπάρχουν και άλλες δυνάμεις πιο κοντά στον πολίτη που μπορούν να τον κινητοποιήσουν, να τον διαπαιδαγωγήσουν, όπως η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ποια αυτοδιοίκηση όμως διαθέτουμε σήμερα στην χώρα μας; Οι Ο.Τ.Α πράγματι είναι η πλησιέστερη μορφή εξουσίας στον πολίτη, όμως είναι απόλυτα εξαρτημένη από την κεντρική διοίκηση, εξαρτημένη οικονομικά, νομικά, θεσμικά.

Οι εκάστοτε κρατούντες χύνουν δάκρυα για την αυτοδιοίκηση πρώτου ή δευτέρου βαθμού, όμως ποτέ δεν αποφάσισαν να της δώσουν αποφασιστικές αρμοδιότητες. Πάντοτε εκχωρούν εκείνες τις αρμοδιότητες που είναι δυσάρεστες και πολιτικά επιζήμιες, χωρίς βεβαίως τους αντίστοιχους πόρους.

Φροντίζουν συστηματικά να συκοφαντούν τους εκπροσώπους των Ο.Τ.Α για κακοδιαχείριση πόρων, απώλεια ευρωπαϊκών κονδυλίων, μη παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες κ.α.

Η όλη αυτή κατάσταση δεν περιγράφεται για να αποσείσει τις ευθύνες της αυτοδιοίκησης σε σχέση με τα προβλήματα της κοινωνίας που είναι αδιαμφισβήτητες, αλλά για να δείξει τη σχέση κεντρικής και τοπικής εξουσίας.

Σε γενικές γραμμές η κεντρική εξουσία φοβάται την τοπική αυτοδιοίκηση μήπως αποκτήσει ανεξαρτησία και μέσα από την δράση της καταδειχθεί η γύμνια της κεντρικής εξουσίας.

Οι άνθρωποι της αυτοδιοίκησης έχουν να αντιμετωπίσουν όλα τα προβλήματα που αφορούν τους δημότες, ιδιαίτερα στις μικρές κοινωνίες. Πρέπει να ανταποκριθούν στην καθημερινή γραφειοκρατία, τα μικρά ή μεγαλύτερης σημασίας έργα, τα έργα του Π.Ε.Π, πρέπει να συντάξουν τοπικά αναπτυξιακά σχέδια, να σχεδιάσουν προγράμματα ανακύκλωσης, εξοικονόμησης του νερού, νέους Χ.Υ.Τ.Α, να φροντίσουν τα μνημεία του ιστορικού πολιτισμού, να στηρίζουν την εκπαίδευση των παιδιών, να εφαρμόσουν πολιτικές κοινωνικής αλληλεγγύης, αθλητικά προγράμματα, προγράμματα για την ενημέρωση σε σχέση με τα ναρκωτικά, την υγεία κ.α

Πρέπει να παλέψουν για τις χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορές, κυρίαρχο πρόβλημα των νήσων, για την ενεργειακή επάρκεια, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Δεν υφίσταται δραστηριότητα της κοινωνίας στην οποία η Τοπική Αυτοδιοίκηση να μην εμπλέκεται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Σε όλο αυτό το φάσμα των δραστηριοτήτων της η αυτοδιοίκηση και οι άνθρωποι της, ίσως, άλλοτε πετυχαίνουν άλλοτε όχι, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες.

Χωρίς να βρίσκεται εκτός της λογικής του πολιτικού κόστους ή των πελατειακών σχέσεων και της εξυπηρέτησης μικροσυμφερόντων, σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να έχει ή να αποκτήσει περιβαλλοντική συνείδηση και ευαισθησία σε όλες τις δράσεις που σχεδιάζει και εφαρμόζει.

Αν συμφωνήσουμε ότι οι οικολογικές οργανώσεις και τα δίκτυά τους, μαζί με τις οργανώσεις των πολιτών και την αυτοδιοίκηση είναι όργανα με τα οποία μπορούμε να επιδράσουμε για την αλλαγή αντιλήψεων και πρακτικών, τότε μένει ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δράσεων προς την κατεύθυνση αυτή.

Εφόσον αυτό το μέτωπο στηθεί, τότε μπορεί να αναγκάσει την Κεντρική Διοίκηση σε άλλες λογικές και στην εφαρμογή άλλων, φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών.

Η ολοένα και πιο συχνή επίκληση για την προστασία περιβάλλοντος από όλους τους πολιτικούς δείχνει πως η κοινωνία αξιολογεί κάπως τα προβλήματα της φύσης και ανησυχεί τουλάχιστον για το μέλλον.

Βασική προϋπόθεση για οποιαδήποτε δράση είναι η συμμετοχή του κόσμου. Είναι προφανές ότι γίνονται εκδηλώσεις από διάφορες

οργανώσεις με σκοπό την ενημέρωση - ευαισθητοποίηση πάνω στα προβλήματα.

Σε ποιο βαθμό όμως αυτή η πληροφόρηση έχει βάθος, συνέχεια και πολλαπλασιάζεται;

Στα σχολεία μας όλων των βαθμίδων γίνονται προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με σημαντικά αποτελέσματα.

Πόσο όμως τα προγράμματα αυτά επιδρούν και σε άλλους μαθητές, σε καθηγητές που δεν είχαν την δυνατότητα να τα παρακολουθήσουν;

Πόσοι άραγε υπάλληλοι των Δήμων έχουν γνώση της εργασίας που προσφέρουν και ποιοι κάτοικοι γνωρίζουν τι γίνεται η σακούλα με τα απορρίμματα που αφήνουν στους κάδους;

Έχοντας κατά νου τις συνθήκες που υπάρχουν στην ελληνική καθημερινότητα (πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές) και την δεδομένη ανάγκη για δράση, πρέπει όλοι οι ευαισθητοποιημένοι για το περιβάλλον φορείς να δραστηριοποιηθούν άμεσα. Τώρα που στο κέντρο υφίσταται η πληγή της Πάρνηθας, το οξύ κυκλοφοριακό πρόβλημα, οι αέριοι ρύποι, τώρα μέσα σ' αυτή την κρίση είναι η κατάλληλη στιγμή να υπάρξουν συντονισμένες ενέργειες των οικολογικών ομάδων, της αυτοδιοίκησης, των εθελοντικών οργανώσεων, των μαθητών, των φοιτητών, πάνω σε μια βάση ιδεών που να καλύπτει τους περισσότερους. Παρ' όλη την προηγούμενη κακή εμπειρία σχέσεων των οικολογικών ομάδων με τους ανθρώπους της αυτοδιοίκησης, θεωρώ ότι υπάρχει χώρος για συνεργασία και πεδία κοινών δραστηριοτήτων. Αυτό που χθες έμοιαζε αδύνατο, σήμερα είναι εφικτό. Πρέπει να παραμεριστούν μπροστά στον τεράστιο κίνδυνο οι μικροπρέπειες και οι εγωισμοί. Είναι στιγμές που όλοι χρειάζονται και τώρα είναι μια τέτοια στιγμή.

Πρέπει να εκτιμηθεί από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις ποια ζητήματα έχουν προτεραιότητα για κάθε τόπο, να αξιολογηθούν και μέσα από έναν διάλογο με την κοινωνία να αποφασιστούν μικρά βήματα προς την κατεύθυνση που θα αποφασισθεί από κοινού. Αναγκαίο επίσης είναι να αλλάξει το ύφος και ο τρόπος προσέγγισης των ανθρώπων και με απλό και κατανοητό λόγο να εξηγήσουμε τα προβλήματα, τους κινδύνους και να βρούμε μαζί τρόπους - μεθόδους δράσης. Να αποσαφηνίσουμε τους όρους: *βιώσιμη ανάπτυξη, αειφορία, φέρουσα ικανότητα*. Να γίνει αυτό σε επίπεδο καθημερινής πρακτικής, κατά τον σχεδιασμό των έργων, σε κάθε μορφή δράσης μας.

Παραδείγματα καλών πρακτικών της αυτοδιοίκησης υπάρχουν πολλά και αφορούν το πεδίο του περιβάλλοντος και την προστασία του:

Το 2006, 35 δήμοι και κοινότητες της χώρας συγκρότησαν την αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία Δ.Α.Φ.Ν.Η. Σκοπός της εταιρείας είναι η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης στα νησιά του Αιγαίου, η οποία συνδέεται άμεσα α) με την ήπια ανάπτυξη των νησιών β) με τη στήριξη του τουρισμού ποιότητας, γ) με τον προγραμματισμό

βασικών έργων υποδομής δ) με τους βασικούς στόχους αποκέντρωσης και περιφερειακής ανάπτυξης ε) με τη στήριξη της αειφορίας σε τοπικό επίπεδο.

Οι παραπάνω στόχοι μπορούν να υπηρετούνται με μια σειρά ενεργειών, όπως:

- Ο καθορισμός ενός κοινά αποδεκτού προγράμματος δράσης
- Ένα σύστημα περιοδικών ελέγχων
- Η παρακολούθηση αντίστοιχων πρακτικών στον υπόλοιπο εθνικό και διεθνή χώρο.

Τα μέλη υποχρεούνται να συντάξουν σχέδια για την τελική τους αξιολόγηση και την απόδοση του Σήματος Αειφορίας. Η απόδοση του σήματος γίνεται από επιστημονική ομάδα που συγκροτεί το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, μετά από αντικειμενική εξέταση, με βάση εκ των προτέρων γνωστό σύστημα κριτηρίων και βαθμολόγησης.

Πριν από μερικά χρόνια, και συγκεκριμένα το 2001, ψηφίστηκε ο νόμος για την απελευθέρωση της ενέργειας. Όπως όλοι γνωρίζουν, στον τόπο μας, την Άνδρο, υπάρχει ένα τεράστιο αιολικό δυναμικό, σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, από τα ισχυρότερα αιολικά πεδία της χώρας. Γρήγορα αντιληφθήκαμε ότι ο άνεμος από στοιχείο που εμπόδιζε την ανάπτυξη του τόπου (τουρισμός), μπορούσε να γίνει πηγή για πρόοδο και εξέλιξη. Ως πρώτο μέλημά μας θεωρήσαμε την ενημέρωση του κόσμου, ώστε όλοι να κατανοήσουν τα οφέλη από τη δημιουργία ενός Αιολικού Πάρκου, την περιβαλλοντική του αξία και τις επιπτώσεις από τη λειτουργία του. Το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου, οργανώσαμε ένα συνέδριο με θέμα: «Παραδοσιακές και σύγχρονες μέθοδοι εκμετάλλευσης της ενέργειας». Ταυτόχρονα, σχεδιάσαμε ένα τοπικό χωροταξικό για την δυνατότητα να τοποθετηθούν τα Αιολικά Πάρκα στην περιοχή ευθύνης μας, το οποίο ενσωματώθηκε στις προτάσεις της ειδικής χωροταξικής μελέτης της Άνδρου.

Παράλληλα συμμετείχαμε σε πολλά συνέδρια για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και είμαστε στο δίκτυο ISLENET των νησιών της Ευρώπης.

Από το 2003, στο Κόρθι της Άνδρου υπάρχει το μοναδικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των Κυκλάδων. Το κέντρο στεγάζεται στο υπέροχο κτίριο της Σχολής Αγίας Τριάδας Κορθίου και έχει εξοπλιστεί με όλο το αναγκαίο υλικό για την υλοποίηση περιβαλλοντικών προγραμμάτων.

Τα προγράμματα αυτά είναι:

Το μονοπάτι του νερού και τα μανιτάρια του δάσους.

Ετοιμάζονται επίσης προγράμματα για τη **χρήση ανανεώσιμων πηγών-εξοικονόμηση της ενέργειας** και για την **προστασία των παράκτιων ζωνών.**

Εκτός από τα προγράμματα αυτά, στο Κέντρο υπήρξαν διάφορες άλλες εκδηλώσεις περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όπως:

- Συνέδριο του Πανεπιστημίου της Αθήνας με θέμα: «Ακραία καιρικά φαινόμενα και οι επιπτώσεις τους στο φυσικό περιβάλλον του Αιγαίου».
- 11^η Πανελλήνια Συνάντηση των Εκπ/κών Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης.
- Ημερίδα με θέμα «Διποτάματα. Το φυσικό οικοσύστημα του ποταμού και η αμφίδρομη σχέση του με τον άνθρωπο και την κοινωνία του».
- Επιστημονικό συμπόσιο με θέμα: «Μεγάλες στιγμές της Φυσικής - ένα ταξίδι στο χώρο και στο χρόνο».
- Συνέδριο με θέμα: «Το εθνικό χωροταξικό για την ενέργεια».
- Υλοποίηση και παρουσίαση του προγράμματος Θράκη – Αιγαίο – Κύπρος με θέμα «Ανθρώπινη δραστηριότητα και φυσικό περιβάλλον: Ένα πείραμα καταγραφής συνιστωσών της ηλιακής ακτινοβολίας στον ακριτικό χώρο Θράκη – Αιγαίο – Κύπρος».

Και, για να κλείσουμε, ένα τελευταίο παράδειγμα δράσης για το περιβάλλον, το οποίο είναι εξαιρετικά χαρακτηριστικό της νοοτροπίας της κεντρικής διοίκησης:

Με χρηματοδότηση του ΥΠΕΧΩΔΕ προτάθηκε σε συνεργασία με τις Κοινότητες της περιοχής μας, η δημιουργία ενός οικομουσείου υδροκίνησης στην περιοχή Διποτάματα, όπου υπάρχει ένα φαράγγι στο οποίο λειτουργούσαν 23 νερόμυλοι στη σειρά, χρησιμοποιώντας ο ένας το νερό του προηγούμενου.

Η περιοχή είναι ακόμη και σήμερα ανέγγιχτη από επεμβάσεις, διαθέτει ένα πλούσιο οικοσύστημα χλωρίδας- πανίδας, εκεί φωλιάζουν σπιζαετοί και άλλα σπάνια είδη. Εκπονήθηκε ειδική περιβαλλοντική μελέτη, με την οποία προβλέπονταν ζώνες προστασίας και ένας πυρήνας απόλυτης προστασίας. Μέσα από έναν κύκλο ενημερώσεων των κατοίκων, υπήρξε αποδοχή των περιοριστικών μέτρων και το σχετικό προεδρικό διάταγμα παραμένει τα τελευταία 3 χρόνια στα συρτάρια του υπουργείου παγωμένο. Εντωμεταξύ χάθηκε πολύτιμος χρόνος για χρηματοδότηση από τα προγράμματα του 3^{ου} Κ.Π.Σ και μαζί όλο αυτό το όραμα.

Συμπερασματικά λοιπόν, έχω να δηλώσω αισιόδοξος ότι πρωτοβουλίες και δράσεις για το περιβάλλον ολοένα και συχνότερα θα αναλαμβάνονται από ομάδες πολιτών ή οργανώσεις περιβαλλοντικές ή ακόμη από προσωπικότητες όπως ο Αλ Γκορ, με επιτυχή ή λιγότερο καλά αποτελέσματα.

Δηλώνω επίσης εξαιρετικά ανήσυχος για τις κλιματικές αλλαγές και το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Φαίνεται πως ο ρυθμός των αλλαγών είναι πολύ έντονος και διαψεύδει όλους όσους μετέθεταν τις εξελίξεις για το κλίμα του πλανήτη μετά το 2040 έως το 2050. Η τεράστια δυσκολία

για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού είναι πως απαιτείται αλλαγή συμπεριφοράς σε πλανητικό επίπεδο.

Δηλώνω πολύ προβληματισμένος με την κατάσταση ζωής των ανθρώπων που κατοικούν στις υποανάπτυκτες περιοχές και ζουν σε συνθήκες εξαθλιώσης. Η συμβίωση των ανθρώπων με τα ζώα, τα μολυσμένα νερά και τις αρρώστιες είναι το άριστο εργαστήριο παραγωγής νέων ιών. Πέρα από το ουμανιστικό καθήκον μας που πρέπει να δείξουμε, αξίζει να αντιληφθούμε πως οι συνέπειες από το ένα σημείο του πλανήτη στο άλλο είναι άμεσες, π.χ. η νόσος των πτηνών.

Δηλώνω εξαιρετικά αμήχανος μπροστά στο ερώτημα αν θα μπορέσει η κεντρική διοίκηση να αντιληφθεί τι συμβαίνει, να πάρει πρωτοβουλίες και μέτρα, να υποστηρίξει τις πολλές δράσεις που αναλαμβάνονται σε όλη τη χώρα.

Πιστεύω βεβαίως πως μέσα στην κεντρική διοίκηση υπάρχουν δυνάμεις εγκλωβισμένες που είναι φυσικοί σύμμαχοι στον αγώνα για το περιβάλλον. Επίσης δεν γνωρίζω σε ποιο βαθμό οι άνθρωποι της αυτοδιοίκησης έχουν αντιληφθεί την σπουδαιότητα του ρόλου τους και την κρισιμότητα της χρονικής συγκυρίας.

Δηλώνω τέλος παρών ως πολίτης αυτής της χώρας σε κάθε πρωτοβουλία που θα προσπαθήσει να δημιουργήσει συνείδηση για τη θέση και το ρόλο μας μπροστά στα μικρά και μεγάλα προβλήματα του κόσμου μας.